

METHODOLOGICAL ASPECTS OF LEARNING NARRATIVE TEXT IN PRIMARY CLASSES

ASPECTE METODOLOGICE DE ÎNVĂȚARE A TEXTULUI NARATIV ÎN CLASELE PRIMARE

Aliona DELIU, teacher, teaching grade one
IP Theoretical High School „Mihai Eminescu”, Leova
ORCID ID: 0009-0003-2914-346X

CZU:373.3:82.0

DOI: 10.46727/c.27-28-09-2024.p226-230

Abstract. *In the primary grades, narrative texts are the easiest and most engaging literary texts. They present the following features: they develop a narrative thread with events and actions; includes characters, who interact and contribute to the action; refers to the time in which the events take place, which can be linear or non-linear; represent the places where the action takes place, influencing the atmosphere and context; the text is organized from introduction, development and conclusion, which helps the logical development of the narrative. The methods of learning narrative text in primary grades are: explanatory reading, interpretive reading, predictive reading.*

Keywords: *narrative text, narrative features of the narrative text, ways of receiving the narrative text.*

În clasele primare, textele narative sunt cele care atrag cel mai mult atenția elevilor, fiind printre cele mai ușor de identificat și înțeles. Narativul cuprinde orice tip de scriere care relatează o poveste, fie ea ficțiune sau non-ficțiune. Deși poveștile sunt forma cea mai cunoscută de scriere narativă, și genurile nonfictive, cum ar fi povestirile de călătorie sau biografiile, pot fi considerate parte a narațiunii.

Textul narativ este o relatare scrisă care are ca scop principal să povestească o acțiune sau o serie de acțiuni ce se desfășoară într-o anumită ordine temporală [2].

Acest tip de text descrie evenimente reale sau imaginare prin intermediul unor personaje, plasate într-un anumit cadru spațial și temporal. Narațiunea permite autorului să reflecte asupra vieții și lumii înconjurătoare, într-un mod indirect, prin intermediul personajelor, utilizând descrierea și dialogul pentru a construi un univers de ficțiune. Astfel, textul narativ poate prezenta o poveste, un eveniment sau o întâmplare, reală sau imaginară, iar autorul folosește verbe la diferite timpuri, precum imperfectul sau perfectul compus, pentru a reda evoluția acțiunilor și trăirile personajelor.

Elevii vor parcurge textul narativ și se vor concentra asupra întâmplării povestite, urmărind să înțeleagă nu doar acțiunea, ci și emoțiile și motivațiile personajelor. Această abordare le va permite să se familiarizeze cu structura narațiunii, să identifice elementele-cheie, cum ar fi conflictul, desfășurarea acțiunii și rezoluția.

Pe parcursul lecturilor succesive, elevii vor explora diverse perspective asupra textului, analizând detaliile și nuanțele acestuia. Învățătorul va oferi repere explicative, precum întrebări ghidate și activități interactive, pentru a ajuta elevii să reflecteze asupra conținutului și să dezvolte abilități critice.

Textele narative pot incorpora diverse structuri comune, precum descrierea, relațiile cauză-efect, cronologia sau secvența evenimentelor, precum și abordarea problemei și soluției. Elementele distincte sunt [Apud 1]:

- *Personaje:* figurinele principale care conduc la desfășurarea acțiunii.
- *Cadru temporal:* perioada în care au loc evenimentele.

- *Cadru spațial*: locurile în care se desfășoară acțiunea.
- *Conflict*: problema sau dilema care impulsionează conținutul textului.
- *Rezoluție*: Modalitatea prin care conflictul este soluționat.

Un text narativ este alcătuit din elementele de bază: personaje, spațiu, timp și acțiune. Succesiunea aventurilor constituie acțiunea textului narativ, care este determinată de schimbare a situației inițiale. Un text narativ poate fi împărțit în părți sau capitole, care pot fi numerotate sau nu, titluri sau nu. Naratiunea organizează acțiunea în funcție de stilul textului, adaptându-se la modul în care autorul dorește să prezinte.

Narațiunile urmează întotdeauna o anumită structură și acest aspect diferențiază narațiunile de alte tipuri de scriere. În general, un text narativ are trei părți. Introducerea într-un text narativ prezintă universul povestirii. Aceasta este etapa în care autorul stabilește elementele fundamentale necesare pentru dezvoltarea ulterioară a narațiunii. În acest moment important, autorul are sarcina de a prezenta cadrul general, personajele principale și secundare, precum și setările temporale și spațiale care vor influența narațiunea. Cuprinsul prezintă acțiunile și faptele personajelor, precum și conflictul ce se soluționează. Încheierea cuprinde sfârșitul narațiunii, rezolvarea conflictului [2].

În continuare vom descrie aspecte de descifrare a celor trei părți ale textului narativ.

Introducerea prezintă aspecte ce se referă la [4]:

Captarea atenției: poate fi lectura imaginii, explicarea unor cuvinte-cheie/ expresii plastice, comentarea unui citat, care trezește interesul cititorilor.

Contextualizare: Introducerea trebuie să ofere suficiente informații pentru a plasa cititorul în universul narativ.

Prezentarea personajelor: Aceasta etapă aduce în prim-plan personajele principale, dar și pe cele secundare, oferind o primă impresie despre caracterul lor.

Stabilirea tonului: Introducerea contribuie la definirea tonului și atmosferei care vor caracteriza întreaga poveste.

Cuprinsul prezintă aspecte ce țin de:

Dezvoltarea acțiunii: narațiunea începe să prindă viață prin introducerea și complicarea conflictului. Acesta este aspectul care propulsează narațiunea înainte și oferă un cadru pentru evoluția personajelor și desfășurarea acțiunii.

Elemente-cheie în dezvoltarea acțiunii [ibidem]:

Introducerea conflictului: Indiferent dacă este vorba de o luptă internă a personajului sau de o provocare externă, conflictul este ceea ce energizează textul.

Dialoguri și interacțiuni: Conversațiile dintre personaje sunt esențiale pentru dezvoltarea caracterului lor și pentru avansarea intrigii.

Secvență logică și coerentă: Evenimentele trebuie să se desfășoare într-un mod natural, interconectat, care să mențină atenția cititorului.

Punctul culminant reprezintă un moment critic în narațiune, în care tensiunile se acumulează și ating apogeul. Este momentul în care personajele trebuie să ia decizii decisive, cu un impact semnificativ asupra soluționării conflictului.

Rezoluția temporară: Aici, cititorul primește răspunsuri la întrebările esențiale ale poveștii.

Moment decisiv: Acest punct poate schimba radical destinul personajelor.

Catalizator pentru acțiune: Deciziile luate în această fază generează acțiunile ce vor conduce la rezolvarea conflictului.

Deznodământul este partea finală a textului narativ. În deznodământ, conflictul este în cele din urmă soluționat, iar toate firele narative se reunesc. Este un moment de reflecție atât pentru personaje, cât și pentru cititor, care poate evalua desfășurarea evenimentelor [4].

Aspecte ale deznodământului

Rezoluția conflictului: Conflictele introduse în timpul dezvoltării acțiunii sunt încheiate.

Încheierea arcurilor personajelor: Se observă evoluția personajelor și mesajele desprinse din context.

Concluzie sau deschidere: Naratiunea poate oferi o încheiere definitivă sau poate lăsa loc pentru interpretări suplimentare sau continuări.

Acest text oferă o analiză detaliată a structurii narative, subliniind importanța fiecărei etape în construirea unei povești captivante. Fiecare componentă, de la introducere la deznodământ, joacă un rol vital în formarea experienței cititorului și în realizarea unei narațiuni coerente și captivante.

Alina Pamfil propune ca studierea textului literar să parcurgă următoarele etape [3]:

a) *Prelectura*: Această etapă implică ghicirea conținutului pe baza imaginilor, titlurilor și cuvintelor-cheie. Se pot utiliza metode precum brainstorming-ul, citirea sau audierea unei secvențe cu tematică similară și citirea primei și ultimei propoziții a textului pentru a anticipa ideile principale.

b) *Lectura*: Această etapă include lectura pe secvențe, formularea întrebărilor, notarea ideilor principale și extragerea afirmațiilor-cheie, pentru a facilita înțelegerea profundă a textului.

c) *Postlectura*: În această fază, elevii redactează un rezumat, scriu compuneri de diferite tipuri, își argumentează propriile opinii și formulează concluzii, consolidând astfel învățarea și reflecția asupra textului învățat.

Învățătorul trebuie să identifice metode care să încurajeze gândirea critică, imaginația și spontaneitatea, pentru a facilita dezvoltarea elevilor. Aceste abilități sunt esențiale, deoarece societatea de astăzi necesită personalități capabile să se adapteze la diverse situații, să găsească soluții multiple pentru aceeași problemă și să recunoască diverse cauze pentru o anumită situație.

În clasele primare învățătorul urmărește ca comprehensiunea textului narativ să se realizeze prin variate modalități, ce se referă la structura textului.

În orice lecție de receptarea a unui text narativ, este esențial să începem cu o activitate de pregătire care să-i introducă pe elevi în atmosfera și tematica textului. Această pregătire poate fi realizată în mai multe moduri:

Conversație adecvată: Discuțiile premergătoare pot ajuta la activarea cunoștințelor anterioare și la crearea unei legături între elevi și text.

Relatarea cadrului didactic: Atunci când elevii nu sunt familiarizați cu faptele necesare pentru înțelegerea textului, profesorul poate oferi informații suplimentare.

Observații și impresii ale elevilor: Acestea se bazează pe experiențele directe ale elevilor cu realitatea pe care urmează să o exploreze în text.

Expuneri libere ale elevilor: Acestea pot fi folosite atunci când elevii au o înțelegere profundă a subiectului, permițându-le să-și exprime gândurile liber.

Metoda de bază în receptarea descifrarea textului narativ este lectura explicativă [2].

Lectura explicativă implică mai multe etape esențiale pentru receptarea mesajului:

Citirea integrală a textului: Oferă o primă impresie și o înțelegere generală.

Lecturarea pe fragmente: Analiza detaliată a acestora ajută la o înțelegere profundă.

Întocmirea planului textului: Aceasta facilitează organizarea ideilor principale.

Conversația generalizatoare: Aceasta se referă la discuții despre conținutul textului, stimulând gândirea critică.

Reproducerea textului: Elevii pot recrea textul bazându-se pe plan, folosind exprimarea proprie.

Citirea de încheiere: Aceasta finalizează procesul de lectură, consolidând cunoștințele dobândite.

Metoda „lectura predictivă” este o strategie didactică care îi încurajează pe elevi să facă predicții despre conținutul unui text înainte de a-l citi efectiv. Exercițiul predicțiilor îi face pe cititori mai activi și mai atenți la indiciile din text, conducând astfel la o înțelegere mai profundă a scrierii.

Învățătorul poate segmenta un text narativ scurt în fragmente relevante pentru desfășurarea acțiunii. După fiecare secvență citită, el solicită elevilor să prezică ce se va întâmpla în continuare, oferind indicii din text pentru a susține predicțiile lor. După ce elevii formulează mai multe răspunsuri, continuă prin a citi secvențele următoare, descoperind astfel dacă predicțiile lor au fost confirmate sau nu de text.

Metoda lecturii predictive se potrivește în mod special textelor narative, oferind o abordare interactivă și stimulativă pentru elevi. Pentru a putea aceștia să aibă succes, este necesar ca textul narativ să fie prezentat elevilor la prima vedere, fără ca aceștia să fie expuși la unele detalii din text.

Astfel, se încurajează curiozitatea și anticiparea, ceea ce îmbunătățește implicarea elevilor în universul textului.

Metoda lecturii predictive poate fi implementată încă de la clasa a II-a, valoarea de a ajuta elevii să înțeleagă mai bine textul literar. Metoda se poate desfășura prin lucru frontal, individual sau pe grupe, permițând diversificarea strategiilor și adaptarea nevoilor didactice ale grupului de elevi. În cadrul activităților de grup, de exemplu, elevii pot discuta și confrunta ideilor lor, ceea ce va duce la o îmbogățire a interpretărilor și a înțelegerii mai profunde a mesajului.

Lectura interpretativă a textului este un proces de analiză profundă și reflexivă, în care cititorul nu se limitează doar la înțelegerea literală a conținutului, ci caută să descifreze sensuri mai profunde și conexiuni complexe. Interpretarea este adesea asociată cu relectura efectuată din perspectiva categoriilor de teorie literară cunoscute de elevi. Cititorul recitește textul și-l analizează în profunzime, subliniind idei importante, formulând întrebări și notând reacții personale. Această lectură critică implică obiectivarea experienței estetice și integrarea ei prin reperele stabilite de științele literare. Interpretarea depășește analiza literară, continuând-o și conferindu-i sens [4].

Prima strategie de interpretare se conturează prin reorganizarea semnelor, structurarea câmpurilor lexicale și rearanjarea textului. În această direcție, se poate include harta personajelor. Se caracterizează personajele, relațiile dintre ele și se apreciază rolul pe care îl joacă în dezvoltarea acțiunii. Se poate examina și structura textului, adică modul în care este organizat textul, identificarea punctelor de cotitură și a structurii narative.

Strategiile de interpretare pot fi extinse prin secvențe care, conform structuralistului american R. Scholes, vizează producerea de „text împotriva textului”. Aici se manifestă reflecția critică. Cititorul își formează propriile opinii despre text, bazându-se pe observațiile făcute în etapele anterioare, și poate compara textul cu alte lucrări literare sau teme. Totodată are loc împărtășirea și discutarea ideilor din text. Discuția cu colegii sau învățătorul permite a explora perspective diferite și a adânci înțelegerea textului. Scrierea unei interpretări se rezumă la redactarea unei analize scrise care sintetizează observațiile și concluziile efectuate în urma lecturii. Aceasta implică reprezentarea grafică a personajelor, iar cea de-a doua constă în selectarea constantelor [Apud 3].

În context educațional, lectura interpretativă devine un concept relevant, prin care operele literare sunt analizate folosind diverse strategii ce contribuie la dezvoltarea elementelor competenței de gândire critică, în special la elevii din clasele primare, care se află într-o etapă formativă.

Jocul de rol – dramatizarea este o metodă eficientă prin care elevii se pot identifica cu un personaj și înțelege mai bine evoluția acestuia. Această abordare implică selectarea unui subiect sau a unui text citit, ales prin vot de către elevi, și interpretarea sa. Elevii au ocazia să pregătească scenariul, costumele și decorul, ceea ce le dezvoltă creativitatea și abilitățile de colaborare.

În plus, prin dramatizare, elevii își exersează abilitățile de comunicare, învățând să-și exprime emoțiile și să colaboreze cu colegii. Această activitate stimulează empatia, deoarece elevii trebuie să se pună în locul personajelor, înțelegând motivațiile și conflictele lor.

De asemenea, jocul de rol facilitează o învățare activă, în care elevii își pot explora și exprima ideile într-un mediu sigur și creativ. Această metodă îi ajută să facă conexiuni între teorie și practică, consolidându-le în același timp înțelegerea textului studiat și abilitatea de a analiza diferite perspective.

Astfel, rolul învățătorului este să implice elevii în procesul lecturii, să le ghideze strategiile de înțelegere și receptare a operelor învățate, atât conform curriculumului național, cât și a celor ce contribuie la o cultură generală bogată și complexă.

De asemenea, elevii vor fi încurajați să își exprime propriile opinii despre personaje și situații, facilitând astfel o înțelegere mai profundă a textului. Această interacțiune cu textul literar îi va ajuta să dobândească concepte operaționale esențiale, precum tema, stilul și mesajul narativ, pe care le vor putea aplica în analizele viitoare.

Prin acest proces, nu doar că își dezvoltă competențele de lectură, dar își îmbogățesc și vocabularul, își stimulează creativitatea și își formează o apreciere mai profundă pentru literatură. Aceste metode de învățare îi va pregăti să abordeze texte mai complexe în viitor, construind o bază solidă pentru dezvoltarea lor intelectuală.

Bibliografie:

1. NOREL, Mariana. *Didactica predării limbii și literaturii române pentru învățământul primar*. Brașov: Grupul Editorial Art, 2010. 244 p. ISSN 978-973-124-497-6.
2. PAMFIL, Alina. *Limba și literatura română în școala primară. Perspective complementare*. Pitești: Art, 2016. 380 p. ISBN 978-606-710-419-6
3. PÂSLARU, Vlad. *Epistemele educației moderne: Reactualizare, redefinire*. Chișinău: Pontos, 2023. 524 p. ISBN 978-9975-72-708-3.
4. ȘCHIOPU, Constantin. *Opera literară: receptare și interpretare*. Chișinău: S. n., 2022. 224 p. ISBN 978-9975-3207-4-0.